

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. birželio 30 d.
(OR. en)

11147/23

ECOFIN 672
UEM 206
SOC 498
EMPL 349
COMPET 693
ENV 772
EDUC 285
RECH 317
ENER 408
JAI 918
GENDER 149
ANTIDISCRIM 143
JEUN 187
SAN 424

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio

dokumento Nr.: 9842/1/23 REV 1

Komisijos dok. Nr.: COM(2023) 617 final

Dalykas: TARYBOS REKOMENDACIJA dėl Vengrijos 2023 m. nacionalinės reformų
programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Vengrijos konvergencijos
programos

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos rekomendacija (COM(2023) 617 final)
grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį apsvarstė Taryba ir Europos Vadovų Taryba.

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m. ... d.

dėl Vengrijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Vengrijos konvergencijos programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 9 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo², ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,
atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,
atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,
atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,
atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,
kadangi:

- (1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241³, kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – Priemonė). Pagal Priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė prisidedama prie ekonomikos bei įtraukaus atsigavimo ir tvarių bei augimą skatinančių reformų ir investicijų įgyvendinimo, visų pirma reformomis ir investicijomis siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą. Ja taip pat padedama stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą. 2022 m. birželio 30 d., laikantis Reglamento (ES) 2021/241 11 straipsnio 2 dalies, atnaujintas pagal Priemonę kiekvienai valstybei narei skiriamas didžiausias finansinis įnašas;

³ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

- (2) 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė 2023 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Taryba pritarė 2023 m. metinėje tvaraus augimo apžvalgoje išdėstytiems prioritetams, grindžiamiems keturiais konkurencingo tvarumo aspektais. 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2023 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Vengrija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika. Dėl jos reikės atlikti nuodugnią apžvalgą. Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2023 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. 2023 m. gegužės 16 d. Taryba priėmė Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos⁴ (toliau – 2023 m. Rekomendacija dėl euro zonos) ir 2023 m. kovo 13 d. – bendrą užimtumo ataskaitą;
- (3) nors Sąjungos šalių ekonomika demonstruoja didelį atsparumą, geopolitinės aplinkybės ir toliau daro neigiamą poveikį. Kadangi Sąjunga tvirtai remia Ukrainą, Sąjungos ekonominės ir socialinės politikos darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama neigiamo sukrėtimų energetikos srityje poveikio tiek pažeidžiamiesiems namų ūkiams, tiek įmonėms mažinimui trumpuoju laikotarpiu ir tolesnėms pastangoms įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, remti tvarų ir integracinį augimą, apsaugoti makroekonominį stabilumą ir didinti atsparumą vidutinės trukmės laikotarpiu. Joje taip pat daug dėmesio skiriama Sąjungos konkurencingumo ir našumo didinimui;

⁴ 2023 m. gegužės 16 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C 180, 2023 5 23, p. 1).

- (4) 2023 m. vasario 1 d. Komisija paskelbė komunikatą „Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui“ (toliau – Žaliojo kurso pramonės planas). Žaliojo kurso pramonės planu siekiama didinti neutralaus poveikio klimatui Sąjungos pramonės konkurencingumą ir remti greitą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Planas papildo pagal Europos žaliąjį kursą ir planą „REPowerEU“ dedamas pastangas. Juo taip pat siekiama sukurti palankesnę aplinką, kurioje būtų plėtojami Sąjungos poveikio klimatui neutralizavimo technologijų ir produktų gamybos pajėgumai, kurių reikia Sąjungos plataus užmojo klimato srities tikslams pasiekti, taip pat užtikrinti prieigą prie atitinkamų svarbiausių žaliavų, be kita ko, įvairinant tiekimo šaltinius, tinkamai naudojant geologinius išteklius valstybėse narėse ir maksimaliai didinant žaliavų perdirbimą. Žaliojo kurso pramonės planas grindžiamas keturiais ramsčiais: nuspėjama ir supaprastinta reglamentavimo aplinka, galimybėmis sparčiau gauti finansavimą, įgūdžių stiprinimu ir atvira prekyba siekiant atsparių tiekimo grandinių. 2023 m. kovo 16 d. Komisija taip pat paskelbė komunikatą „*Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.*“, kuriame dėmesys sutelktas į devynis vienas kitą stiprinančius veiksnius ir tikslą sukurti augimą skatinančią reglamentavimo sistemą. Jame nustatyti politikos prioritetai, kuriais, siekiant ilgalaikio Sąjungos ir jos valstybių narių konkurencingumo, skatinama aktyviai vykdyti struktūrinius patobulinimus, tinkamai orientuotas investicijas ir reglamentavimo priemones. Toliau pateikiamos rekomendacijos padeda šiuos prioritetus įgyvendinti;
- (5) 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau evoliucionuoja atsižvelgiant į Priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jais atsižvelgiama į visas atitinkamas pastaraisiais metais konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas arba didelę jų dalį. 2019, 2020 ir 2022 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat aktualios ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

- (6) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435⁵ (toliau – „REPowerEU“ reglamentas) siekiama greitai laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Taip bus prisidėta prie Sąjungos energetinio saugumo ir jos energijos šaltinių įvairinimo, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. „REPowerEU“ reglamentu valstybėms narėms suteikiama galimybė į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus. Tos reformos ir investicijos taip pat padės didinti neutralaus poveikio klimatui Sąjungos pramonės konkurencingumą, kaip nurodyta Žaliojo kurso pramonės plane, ir atsižvelgti į 2022 m. ir, kai taikytina, 2023 m. konkrečioms valstybėms narėms pateiktas su energetika susijusias rekomendacijas. „REPowerEU“ reglamentu nustatoma naujos kategorijos negrąžintina finansinė parama, kurią valstybės narės gali gauti, kad galėtų finansuoti naujas su energetika susijusias reformas ir investicijas, numatytas jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose;

⁵ 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

- (7) 2023 m. kovo 8 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame pateikė 2024 m. fiskalinės politikos gaires (toliau – 2023 m. kovo 8 d. komunikatas). Juo siekiama padėti valstybėms narėms parengti stabilumo ir konvergencijos programas ir taip sustiprinti politikos koordinavimą. Komisija priminė, kad Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymas baigsis 2023 m. pabaigoje. Ji paragino 2023–2024 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria užtikrinamas vidutinės trukmės skolos tvarumas ir tvariai didinamas potencialus augimas, ir paragino valstybes nares savo 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programose nustatyti, kaip jų fiskaliniais planais bus užtikrinta, kad vidutinės trukmės laikotarpiu būtų laikomasi Sutartyje nustatytos 3 % bendrojo vidaus produkto (BVP) pamatinės vertės ir kad skola būtų patikimai bei nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio. Komisija taip pat paragino valstybes nares laipsniškai nutraukti nacionalines fiskalines priemones, nustatytas siekiant apsaugoti namų ūkius ir įmones nuo energijos kainų sukkelto sukrėtimo, pradedant nuo mažiausiai tikslingų priemonių. Ji nurodė, kad jei dėl atsinaujinusio su energijos kainomis susijusio spaudimo reikėtų pratęsti paramos priemonių taikymą, valstybės narės tokias priemones turėtų tikslingiau taikyti pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir įmonėms. Komisija pareiškė, kad fiskalinės rekomendacijos bus kiekybiškai įvertintos ir diferencijuotos. Be to, kaip pasiūlyta 2022 m. lapkričio 9 d. jos komunikate dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių, fiskalinės rekomendacijos bus suformuluotos remiantis grynosiomis pirminėmis išlaidomis. Ji rekomendavo, kad visos valstybės narės ir toliau išsaugotų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir užtikrintų veiksmingą Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšų panaudojimą, ypač atsižvelgdamos į žaliosios bei skaitmeninės pertvarkų ir atsparumo didinimo tikslus. Komisija nurodė, kad, laikydamasi esamų teisinių nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras;

- (8) 2023 m. balandžio 26 d. Komisija pristatė pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais įgyvendinama visapusiška Sąjungos ekonomikos valdymo taisyklių reforma. Pagrindinis pasiūlymų tikslas – stiprinti valstybės skolos tvarumą ir skatinti tvarų bei integracinį ekonomikos augimą visose valstybėse narėse įgyvendinant reformas ir investuojant. Savo pasiūlymais Komisija siekia didinti nacionalinę atsakomybę, supaprastinti sistemą ir labiau orientuotis į vidutinės trukmės laikotarpį, kartu užtikrinant veiksmingą ir darnesnę vykdymo užtikrinimą. Kaip teigiama 2023 m. kovo 14 d. Tarybos išvadose dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių, tikslas – teisėkūros darbą užbaigti 2023 m.;
- (9) 2021 m. gegužės 11 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Vengrija Komisijai pateikė savo nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi to reglamento V priede išdėstytomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną. 2022 m. gruodžio 15 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą dėl Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo⁶. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Vengrija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

⁶ Dok. ST 15447/22; dok. ST 15447/22 ADD 1.

- (10) 2023 m. gegužės 2 d. Vengrija pateikė 2023 m. nacionalinę reformų programą ir, pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 8 straipsnio 1 dalį – 2023 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos kartu. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį 2023 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Vengrijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas. 2023 m. birželio 1 d. įsigaliojo naujas teismų sistemos įstatymas;
- (11) 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė 2023 m. Vengrijos ataskaitą. Joje įvertinta pažanga, Vengrijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2022 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis ta analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Vengrijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

- (12) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Vengrijos apžvalgą ir 2023 m. gegužės 24 d. paskelbė jos rezultatus. Komisija padarė išvadą, kad Vengrijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma padidėjo pažeidžiamumas, susijęs su labai dideliu kainų spaudimu ir išorės bei vyriausybės finansavimo poreikiais, ir dabar jis yra gana reikšmingas. Infliacija gerokai išaugo ir kol kas jos mažėjimo nematyti. Jei infliacija išliktų didelė ilgą laiką, tai dar labiau pakenktų išlaidų konkurencingumui ir finansavimo išlaidos galėtų išlikti didelės. Didelį einamosios sąskaitos deficitą labai padidino 2022 m. pakilusios energijos kainos, o trumpalaikė išorės skola išaugo. Einamosios sąskaitos pagerėjimas 2023 ir 2024 m. priklauso nuo numatomo tolesnio energijos kainų mažėjimo, tačiau einamosios sąskaitos deficitas 2023 ir 2024 m. turėtų išlikti pakankamai reikšmingas. Didelis ekonomikos energijos suvartojimo intensyvumas yra svarbus einamosios sąskaitos dinamikai. Valdžios sektoriaus deficitas buvo didelis (jį tik iš dalies lėmė politinis atsakas į pandemiją ir energetikos krizę) ir jis sudaro didžiąją ekonomikos išorės skolos dalį. Valdžios sektoriaus skolos santykis sumažėjo dėl didelio nominaliojo BVP augimo, tačiau problemų gali sukelti veiklos sulėtėjimas ir nuolatinis didelis deficitas. Nuo 2021 m. padidėjo valstybės skolinimosi išlaidos ir vyriausybei tenka vis didesnė palūkanų našta, o skolos grąžinimo terminai išlieka palyginti trumpi. Būsto kainos per penkerius metus padvigubėjo, tačiau 2022 m. pabaigoje kainų augimas sustojo. Tačiau esant mažam namų ūkių įsiskolinimui ir atsižvelgiant į dabartinę didelę infliaciją esminio nominalių kainų sumažėjimo tikimybė atrodo nedidelė. Nustatytas pažeidžiamumo problemas dar labiau pagilino politikos nenuoseklumas. Veiksmingas makroekonominės politikos koordinavimas ir aiškus jos atskyrimas, grindžiami tvirta institucine politikos sistema, yra būtini fiskaliniam ir išoriniam tvarumui užtikrinti, taip pat lūkesčiams pateisinti. Tikimasi, kad laiku visiškai įgyvendinus struktūrines reformas, įtrauktas į Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, bus lengviau sumažinti makroekonominį pažeidžiamumą ir remti augimą bei koregavimą vidutinės trukmės laikotarpiu;

- (13) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis, Vengrijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 7,1 % BVP 2021 m. iki 6,2 % 2022 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 76,6 % BVP 2021 m. pabaigoje iki 73,3 % 2022 m. pabaigoje; 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė pranešimą pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį. Tame pranešime aptarta Vengrijos biudžeto būklė, nes šalies valdžios sektoriaus deficitas 2022 m. viršijo Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad deficito kriterijus nėra įvykdytas. Vadovaudamasi 2023 m. kovo 8 d. komunikatu, Komisija 2023 m. pavasarį pasiūlė pradėti naujų perviršinio deficito procedūrų. Vėliau Komisija konstatavo, kad, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras; Vengrija turėtų į tai atsižvelgti vykdydama savo 2023 m. biudžetą ir rengdama savo 2024 m. biudžetą;

- (14) valdžios sektoriaus balansui poveikį padarė fiskalinės politikos priemonės, priimtose siekiant sušvelninti ekonominę ir socialinę energijos kainų kilimo poveikį. 2022 m. tokios pajamos mažinančios fiskalinės politikos priemonės apėmė akcizo kurui sumažinimą, o tokios išlaidas didinančios fiskalinės politikos priemonės apėmė subsidijas komunalinių paslaugų įmonėms, skirtas nuostoliams, patirtiems nustačius viršutines namų ūkiams tiekiamos energijos kainų ribas, padengti, ir paramos sistemas daug energijos vartojančioms įmonėms. Tų priemonių sąnaudas iš dalies kompensavo nauji nenumatyto energijos gamintojų ir tiekėjų pelno mokesčiai, t. y. laikinas mokestis, taikomas skirtumui tarp Brent ir Ural naftos, laikinas energijos tiekėjų pajamų mokestis ir laikinas kasybos teisės mokesčio padidinimas. Komisijos vertinimu, 2022 m. tų priemonių grynas poveikis biudžetui sudarė 1,0 % BVP. Valdžios sektoriaus balansui poveikį taip pat daro iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos, kurios, kaip apskaičiuota, 2022 m. sudarė 0,1 % BVP. Be to, apskaičiuotosios su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinų priemonių išlaidos 2022 m. sumažėjo iki 0,1 % BVP, palyginti su 1,9 % 2021 m.;
- (15) 2021 m. birželio 18 d. Taryba rekomendavo Vengrijai 2022 m.⁷ išlaikyti remiamojo pobūdžio fiskalinės politikos kryptį, įskaitant Priemonės suteiktą postūmį, ir išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas;

⁷ 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija, kurioje pateikiama Tarybos nuomonė dėl 2021 m. Vengrijos konvergencijos programos (OL C 304, 2021 7 29, p. 78).

- (16) remiantis Komisijos skaičiavimais, 2022 m. fiskalinės politikos kryptis⁸ buvo remiamojo pobūdžio (0,4 % BVP), kaip rekomendavo Taryba. Kaip rekomendavo Taryba, Vengrija toliau rėmė ekonomikos atsigavimą vykdydama pagal Priemonę finansuojamas investicijas. Priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sudarė 1,5 % BVP (2021 m. – 2,1 % BVP). Priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sumažėjo dėl mažesnio Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų įsisavinimo. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos fiskalinės politikos kryptčiai⁹ turėjo 0,2 procentinio punkto stabdomąjį poveikį. Todėl Vengrija neišlaikė nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų, o tai neatitinka Tarybos rekomendacijos. Kartu nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus naujas pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai sudarė 0,6 procentinio punkto. Todėl Vengrija pakankamai kontroliavo nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą;

⁸ Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip pirminių išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones), išskyrus su COVID-19 krize susijusias laikinas neatidėliotinas priemones, bet įskaitant Priemonės ir kitų Sąjungos fondų negrąžintina parama (dotacijomis) finansuojamas išlaidas, pokytis, palyginti su vidutinės trukmės potencialiu augimu. Daugiau informacijos pateikta fiskalinės statistikos lentelių 1 langelyje.

⁹ Kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turėjo 1,7 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį, kurį lėmė specialaus subjekto, priskiriamo valdžios sektoriui, įvykdytas dujų atsargų įsigijimas.

- (17) makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos 2023 m. konvergencijos programoje pateiktos biudžeto projekcijos, yra palankesnis nei Komisijos 2023 m. pavasario prognozė dėl 2023 m. ir vėlesnio laikotarpio. Vyriausybė prognozuoja, kad realusis BVP 2023 m. išaugs 1,5 %, o 2024 m. – 4,0 %. Tuo tarpu Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. realiojo BVP augimas bus mažesnis – 0,5 %, o 2024 m. – 2,8 %, daugiausia dėl mažesnio tikėtino privataus vartojimo augimo, kurį lemia mažesnis numatomas nominaliojo darbo užmokesčio augimas ir šiek tiek didesnis nedarbo lygis. Komisija taip pat numato mažesnę valdžios sektoriaus vartojimo ir grynojo eksporto augimą. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas nominaliojo BVP augimas prognozės laikotarpiu bus mažesnis dėl mažesnio numatomo BVP augimo ir BVP defliatoriaus;
- (18) 2023 m. konvergencijos programoje vyriausybė numato, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 3,9 % BVP. 2023 m. sumažėjimas daugiausia susijęs su didesnėmis mokestinėmis pajamomis, kurias lemia didelė infliacija ir laikini nenumatyto pelno ir sektoriniai mokesčiai, kurie 2023 m. turėtų sudaryti 1,5 % BVP. 2023 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės nuo 73,3 % 2022 m. pabaigoje iki 69,7 % 2023 m. pabaigoje. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 4,0 % BVP. Tai atitinka 2023 m. konvergencijos programoje numatomą deficitą. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP didesnis: 70,7 % 2023 m. pabaigoje. Skirtumą lemia mažesnis Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje nurodytas BVP augimas ir BVP defliatorius;

- (19) numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui poveikį toliau darys fiskalinės priemonės, kurių imtasi siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. Jas sudaro priemonės, kurių taikymas pratęstas nuo 2022 m. (visų pirma subsidijos komunalinių paslaugų įmonėms, skirtos nuostoliams, patirtiems nustačius viršutines namų ūkiams tiekiamos energijos kainų ribas, padengti, ir paramos sistemos daug energijos vartojančioms įmonėms). Tų priemonių išlaidas ir toliau iš dalies kompensuoja mokesčiai, taikomi energijos tiekėjų nenumatytam pelnui. Atsižvelgiant į tas pajamas, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos 2023 m. sudarys 1,2 % BVP¹⁰. Neatrodo, kad 2023 m. priemonės yra orientuotos į labiausiai pažeidžiamus namų ūkius ar įmones, ir jomis nėra išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Todėl tikslinių paramos priemonių, į kurias reikia atsižvelgti vertinant, ar laikomasi 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacijos¹¹, nėra;
- (20) 2022 m. liepos 12 d. rekomendacijoje Taryba rekomendavo Vengrijai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį¹², atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Vengrija turėtų būti pasirengusi einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Vengrijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis;

¹⁰ Šis skaičius rodo tų priemonių, įskaitant einamųjų pajamų ir išlaidų, taip pat atitinkamais atvejais – kapitalo išlaidų priemones, poveikį metiniam biudžetui.

¹¹ 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl Vengrijos 2022 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Vengrijos konvergencijos programos (OL C 334, 2022 9 1, p. 136).

¹² Remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Vengrijos vidutinės trukmės laikotarpio (10 metų) potencialios gamybos apimties augimo vidurkis, naudojamas fiskalinės politikos kryptį vertinti, nominaliąja verte bus 16,6 %.

- (21) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. fiskalinės politikos kryptis didelės infliacijos sąlygomis bus stabdomoji (+4,2 % BVP). Prieš tai, 2022 m., fiskalinės politikos kryptis buvo skatinamoji (–0,4 % BVP). Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai 2023 m. turėtų sudaryti 2,2 % BVP. Todėl prognozuojamas nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitinka 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendaciją. Numatoma, kad Priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarys 2,3 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų stabdomasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai turėtų sudaryti 0,6 procentinio punkto¹³. Todėl Vengrija planuoja finansuoti papildomas investicijas pasinaudodama Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis, nors numatoma, kad ji išlaikys nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas. Ji planuojama finansuoti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, kaip antai į elektros tinklo plėtrą, priemiesčių geležinkelių modernizavimą, paramą gyvenamųjų namų saulės baterijų plokščių naudojimui, pagrindinio ugdymo ir aukštesniojo vidurinio ugdymo mokyklų mokytojų ir mokinių aprūpinimą nešiojamaisiais kompiuteriais ir skaitmeninimo priemones sveikatos priežiūros srityje, kurios finansuojamos Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis;

¹³ Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 2,2 procentinio punkto BVP stabdomąjį poveikį. Didelis kitų kapitalo išlaidų sumažėjimas 2023 m. yra susijęs su dideliu specialaus subjekto, priskiriamo valdžios sektoriui, įvykdyto dujų atsargų įsigijimo 2022 m. poveikiu.

- (22) 2023 m. konvergencijos programoje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 2,9 % BVP. 2024 m. sumažėjimas iš esmės atspindi didelį valdžios sektoriaus išlaidų, kaip BVP dalies, sumažėjimą, visų pirma susijusį su bendrojo pagrindinio kapitalo formavimu, tarpiniu vartojimu ir atlygiu darbuotojams. 2023 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2024 m. pabaigoje sumažės iki 66,7 %. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,4 % BVP. Tai yra daugiau nei 2023 m. konvergencijos programoje numatytas deficitas, daugiausia dėl numatomų didesnių bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidų, atitinkančių pastarojo meto tendencijas, ir dėl didėjančio tarpinio vartojimo, kurį lemia tebesitęsiantis infliacinis spaudimas. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP didesnis: 71,1 % 2024 m. pabaigoje;
- (23) 2023 m. konvergencijos programoje numatyta 2024 m. laipsniškai panaikinti daugumą energijos paramos priemonių. Komisijos dabartiniu vertinimu, 2024 m. energijos paramos priemonių grynosios išlaidos sudarys 0,4 % BVP, palyginti su 1,2 % BVP 2023 m. Tie įverčiai grindžiami prielaida, kad energijos kainos vėl nepradės didėti; Neatrodo, kad energijos paramos priemonės, kurias šiuo metu planuojama toliau taikyti 2024 m., būtų skirtos pažeidžiamiems namų ūkiams ar įmonėms. Jomis nėra visapusiškai išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą;

(24) Reglamentu (EB) Nr. 1466/97 raginama siekti metinio struktūrinio biudžeto balanso pagerėjimo siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo, etalonu nustatant 0,5 % BVP pagerėjimą¹⁴. Atsižvelgiant į fiskalinio tvarumo aspektus ir poreikį sumažinti deficitą iki mažesnės nei Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės, Komisijos nuomone, 2024 m. būtų tikslinga struktūrinį balansą pagerinti bent 0,5 % BVP. Siekiant užtikrinti tokį pagerėjimą ir laikantis Komisijos metodikos, grynujų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių išlaidų augimas¹⁵ 2024 m. neturėtų viršyti 4,4 %, kaip nurodyta šioje rekomendacijoje. Tai taip pat padės sumažinti grynąją infliaciją, kuri gerokai viršija Sąjungos vidurkį ir, jei užsitęstų, galėtų lemti konkurencingumo sumažėjimą, ir apsaugoti išorės poziciją. Be to, likusios energijos paramos priemonės (Komisijos dabartiniu vertinimu, 2023 m. jos sudarys 1,2 % BVP) turėtų būti laipsniškai panaikintos, jei tai bus įmanoma atsižvelgiant į energijos rinkos pokyčius ir pradedant nuo mažiausiai tikslinių priemonių, o susijusios sutaupytos lėšos turėtų būti naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Remiantis Komisijos skaičiavimais, dėl to grynujų pirminių išlaidų augimas būtų mažesnis, nei rekomenduota 2024 m.;

¹⁴ Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnis, kuriame taip pat reikalaujama, kad valstybėms narėms, kurių valdžios sektoriaus skola viršija 60 % BVP arba kuriose yra didesnė skolos tvarumo rizika, būtų taikomas didesnis nei 0,5 % BVP koregavimas.

¹⁵ Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus diskrecines pajamų priemones ir neįskaitant palūkanų išlaidų bei ciklinių nedarbo išlaidų.

- (25) darant prielaidą, kad politika nesikeis, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos padidės 7,0 %, o tai yra daugiau nei rekomenduojamas augimo tempas. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatytas koregavimas yra mažesnis nei dėl visiško laipsniško energijos paramos priemonių panaikinimo sutaupytos lėšos, o tai lemia didesnės tarpinio vartojimo bei bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidos ir numatomas laipsniškas laikino nenumatyto pelno mokesčio ir sektorinių mokesčių atsisakymas;
- (26) remiantis 2023 m. konvergencijos programa, valstybės investicijos turėtų sumažėti nuo 5,1 % BVP 2023 m. iki 3,7 % BVP 2024 m. Mažesnės investicijos atspindi mažesnes nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir mažesnes Sąjungos finansuojamas investicijas;
- (27) 2023 m. konvergencijos programoje išdėstyta vidutinės trukmės fiskalinė kryptis iki 2027 m. 2023 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas palaipsniui sumažės iki 1,9 % BVP 2025 m. ir iki 0,9 % iki 2027 m. Todėl planuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas per programos laikotarpį liks mažesnis negu 3 % BVP. 2023 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sumažės nuo 66,7 % 2024 m. pabaigoje iki 56,3 % iki 2027 m. pabaigos;

- (28) pinigų, fiskalinės ir ekonominės plėtros politikos reakcija į pastarojo meto ekonominius iššūkius buvo nekoordinuota ir tai sumažino bendro politinio atsako veiksmingumą. Pinigų politika pradėta griežtinti 2021 m., tačiau fiskalinis skatinimas tęsėsi iki 2022 m. pradžios. Keliomis laikinomis politikos priemonėmis, nustatytomis nuo 2021 m., išsaugoti namų ūkių perkamąją galią siekta ne itin kryptingai – nustatant kainų ir palūkanų normų viršutines ribas ir teikiant fiskaliniu požiūriu brangiai kainuojančias energijos subsidijas. Viršutinės ribos nustatytos variklių degalų ir tam tikrų pagrindinių maisto produktų kainoms. Nustatytos palūkanų normų ribos hipotekos paskoloms su kintamomis palūkanų normomis, paskoloms mažosioms ir vidutinėms įmonėms, tam tikroms studentų paskoloms ir dideliems bankų indėliams. Dauguma tų priemonių baigs galioti 2023 m. Tų priemonių sąnaudos daugiausia teko įmonėms ir finansų sektoriui didesnių netiesioginių mokesčių forma, o jų iškreipiamasis poveikis prisidėjo prie vidaus gamybos sumažėjimo ir produktų, kuriems viršutinės kainos ribos nedaro tiesioginio poveikio, kainų padidėjimo. Jos taip pat trukdė paklausai prisiderinti prie naujos ekonominės aplinkos. Ekonominės plėtros politika buvo grindžiama subsidijuojamų paskolų schemomis, skirtomis padėti įmonėms prisitaikyti prie ekonominių sukrėtimų. Siekiant paremti įmones, patiriančias didėjančias energijos sąnaudas, 2023 m. vasario mėn. pradėta įgyvendinti didelė subsidijuojamų paskolų su fiksuotomis palūkanų normomis schema. Kainų ir palūkanų normų viršutinės ribos ir subsidijuojamas skolinimas neigiamai veikė pinigų politikos pastangas mažinti infliaciją, *inter alia*, mažindami centrinio banko priemonių veiksmingumą. Europos Centrinis Bankas nustatė, kad tam tikros reguliavimo priemonės, įskaitant banko indėlių palūkanų normų viršutinę ribą, trukdė vykdyti veiksmingą pinigų politiką;

- (29) dėl biudžeto planavimo ir vykdymo trūkumų padidėjo fiskalinės politikos skatinamasis polinkis ir tai prisidėjo prie daugelio dabartinių Vengrijos makroekonominių iššūkių. Nuo 2016 m. dėl labai ankstyvo metinių biudžetų patvirtinimo suprastėjo makroekonominių ir biudžeto prognozių kokybė. Įvairios biudžeto lankstumo taisyklės ir dideli biudžeto rezervai sudarė sąlygas didesnėms diskrecinėms išlaidoms, o tai padidino fiskalinės politikos procikliškumą. *Ad hoc* sprendimai dėl išlaidų dažnai buvo priimami biudžetinių metų pabaigoje arba buvo priimami vyriausybės dekretais visus metus be tinkamos parlamentinės priežiūros ir viešų konsultacijų, o tai savo ruožtu sumažino biudžeto skaidrumą. Dėl trūkumų rengiant vidaus fiskalines taisykles, įskaitant prociklinių savybių turinčią skolos taisyklę, menką vidutinės trukmės biudžeto planavimo vykdymą, kurį dar labiau susilpnino specialios „pavoingos padėties“ režimo nuostatos, ir riboto nacionalinės fiskalinės tarybos vaidmens bei išteklių nacionalinė fiskalinė sistema neužkirto kelio dideliame valstybės biudžeto deficitui. Dėl ribotų nacionalinės fiskalinės tarybos įgaliojimų ir išteklių jos veiksmingumas vedant viešas diskusijas fiskaliniais klausimais buvo nedidelis;
- (30) per pastarąjį dešimtmetį Vengrijoje labai išaugo būsto kainos, o būsto pasiūla išliko ribota. Menkai tikslingos subsidijų schemos būstui įsigyti, kuriomis gali pasinaudoti ir būstą jau turintys didesnes pajamas gaunantys namų ūkiai, prisidėjo prie pastarojo meto kainų padidėjimo. Subsidijos būsto statybai, įskaitant dotacijas, subsidijuojamas paskolas ir lengvatinius PVM tarifus, taip pat yra netikslinės;

- (31) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 14 straipsnio 6 dalį Vengrija pareiškė ketinanti prašyti iki 6 600 000 000 EUR papildomos paskolos paramos pagal Priemonę. Dėl laikino Priemonės, taikomos iki 2026 m., pobūdžio labai svarbu ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įgyvendinti skubiai. Ne mažiau svarbu, kad Vengrija užtikrintų tinkamus administracinius gebėjimus įvykdyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane priimtus įsipareigojimus. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą greitai įtraukus naują skyrių „REPowerEU“ bus sudarytos sąlygos finansuoti papildomas reformas ir investicijas, kuriomis remiamas Vengrijos strateginių tikslų energetikos ir žaliosios pertvarkos srityse įgyvendinimas. Siekiant sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat kitą plane nenumatytą ekonominę ir užimtumo politiką, kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už bendrą politinę darbotvarę, tebėra svarbus sistemingas ir veiksmingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas. Dėl to, kad Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo buvo priimtas vėlai – 2022 m. gruodžio mėn., įgyvendinti Vengrijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą buvo gerokai vėluojama. Kad ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas būtų greitai ir nuosekliai įgyvendintas, reikėtų pasiekti 27 tarpines reikšmes, susijusias su teismų nepriklausomumo didinimu ir Sąjungos finansinių interesų apsaugos užtikrinimu. Kol šios tarpinės reikšmės nebus visiškai ir teisingai pasiektos, jokie mokėjimai pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą negalės būti vykdomi. Vengrijai skirta „REPowerEU“ dotacija sudaro 701,6 mln. EUR. Vengrija planuoja panaudoti „REPowerEU“ dotaciją ir papildomą paskolą su energetika susijusioms investicijoms;

- (32) 2022 m. Komisija patvirtino visus Vengrijos sanglaudos politikos programavimo dokumentus. Kad Vengrijoje būtų įgyvendinamos žalioji ir skaitmeninė pertvarkos, didinamas ekonominis ir socialinis atsparumas ir vykėtų darnus teritorinis vystymasis, labai svarbu sanglaudos politikos programas įgyvendinti sparčiai, užtikrinant papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, įskaitant skyrių „REPowerEU“;
- (33) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir sanglaudos politikos programomis, Vengrijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su skurdu, darbo rinkos konkurencija paslaugų srityje ir energija;
- (34) nors per pastarąjį dešimtmetį bendri skurdo rodikliai pagerėjo, tam tikrų nepalankioje padėtyje esančių grupių, pavyzdžiui, mažas pajamas gaunančių namų ūkių, vaikų, asmenų su negalia, romų ir atokiose kaimo vietovėse gyvenančių žmonių, padėtis santykinai pablogėjo. Didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus lygis yra vienas didžiausių Sąjungoje ir jis labai skiriasi įvairiuose regionuose. Jis ypač didelis tarp vaikų ir romų. Nepalankioje padėtyje esančioms grupėms sunku gauti tinkamą socialinę paramą, švietimo, sveikatos priežiūros ir darbo paieškos paslaugas. Stabilių pajamų neturintys namų ūkiai susiduria su silpnėjančia minimalios socialinės apsaugos sistema. Mokesčių sistema neproporcingai slegia mažesnę atlyginimą gaunančius darbuotojus. Pagrindiniai mažas pajamas gaunančių namų ūkių pajamų šaltiniai per pastarąjį dešimtmetį atsiliko nuo didėjančių pragyvenimo išlaidų. Minimalių pajamų adekvatumas yra vienas mažiausių Sąjungoje. Pastaruoju metu išaugusios energijos ir maisto kainos tampa neproporcinga našta mažas pajamas gaunantiems asmenims, o paramos priemonės iš esmės nėra tikslinės. Neseniai iš dalies pakeitus socialinės apsaugos teisės aktus valstybės atsakomybė teikti socialinę priežiūrą sumažėjo;

- (35) pagrindinis užimtumo lygis yra palyginti aukštas, tačiau tam tikroms nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, kaip antai romams, žemos kvalifikacijos asmenims, priežiūros pareigų turinčioms moterims ir asmenims su negalia, dėl švietimo, mokymo bei socialinės paramos sistemų ir paramos darbo ieškantiems asmenims struktūrų trūkumų yra sunku patekti į atvirą darbo rinką. Žemos kvalifikacijos darbuotojų, romų ir asmenų su negalia užimtumo lygio skirtumai tebėra dideli. Kas penkta apmokamo darbo ieškanti moteris nepatenka į darbo rinką dėl neįgalių vaikų ar išlaikomų asmenų priežiūros pareigų. Palankių sąlygų neturinčioms grupėms skirtos išmokos ir galimybės naudotis veiksmingomis aktyviomis darbo rinkos priemonėmis yra nepakankamos. Remiantis 2022 m. atlikto darbo jėgos tyrimo duomenimis, bedarbio pašalpos mokėjimo trukmė – 3 mėnesiai, tuo tarpu kai vidutinė nedarbo trukmė buvo 9,4 mėnesio. Keturi iš dešimties registruotų bedarbių išmokų negauna. Ilgas vidutinis registracijos laikotarpis rodo, kad valstybinė užimtumo tarnyba turi problemų dėl pajėgumų. Palyginti su nacionaliniu vidurkiu, darbo ieškančių asmenų, turinčių prastus pagrindinius įgūdžius, dalis yra daugiau nei dvigubai didesnė. Besimokančių suaugusiųjų, visų pirma žemos kvalifikacijos darbuotojų ir bedarbių, dalis tebėra maža;
- (36) socialinis dialogas tebėra vienas silpniausių Sąjungoje ir pastaruoju metu dar labiau suprastėjo. Pagrindinis trišalis organas iš esmės veikia kaip dalijimosi informacija ir konsultacijų forumas, neturi jokios formalios teisinės sistemos ir nevykdo jokio prasmingo dialogo, išskyrus minimalaus darbo užmokesčio nustatymą. Nors mokytojų trūkumas tampa vis didesne problema, naujos teisinės nuostatos apribojo mokytojų teises imtis kolektyvinių veiksmų ir išplėtė darbdavių galimybę atgaline data atleisti mokytojus, dalyvaujančius pilietinio nepaklusnumo veiksmuose protestuojant dėl darbo sąlygų. Pastarojo meto reformos, pradėtos be prasmingo dialogo su atitinkamomis profesinėmis sąjungomis, neigiamai paveikė darbo sąlygas ir susilpnino sveikatos priežiūros darbuotojų atstovavimą savo interesams;

- (37) pastaruoju metu pasitaikė valstybės kišimosi į kai kurias rinkas atvejų ir tai susilpnino teisinį tikrumą. Tos intervencijos turėjo tendenciją atgrasyti nuo Sąjungos ir užsienio investicijų tam tikrose rinkose arba jas apriboti ir tai sudarė sąlygas valstybės valdomoms arba glaudžiai su vyriausybe susijusioms privačioms bendrovėms įsigyti įmonių. Intervencijos taip pat daro didelį poveikį bendrosios rinkos ir teisinės valstybės principams, ribodamos tvaraus ekonomikos augimo galimybes. Pavyzdžiui, tam tikros įmonės ir pramonės šakos patiria diskriminaciją dėl specialiai pritaikytų mokesčių, viršutinių kainų ribų ir taisyklių, nustatytų iš anksto neperspėjus ir be išankstinių konsultacijų. Nuo 2020 m. vyriausybė, remdamasi „pavojinga padėtimi“, taip pat naudoja savo išskirtinę galia nustatyti tokias priemones. Iš konkrečių sektorių taikomų mokesčių gaunamos biudžeto pajamos yra reikšmingos. Pavyzdžiui, vyriausybė neseniai nustatė administracines viršutines kainų ribas ir 90 % pelno mokestį cemento ir keraminių medžiagų gamybai. Tai yra pramonės šakos, kuriose yra daug užsienio kapitalo. 2022 m. gruodžio mėn. vyriausybė staiga padidino mokesčius draudimo ir farmacijos bendrovėms. Bankų veiklą apsunkino lanksčių hipotekos palūkanų normų apribojimas, o tai turėjo įtakos jų galimybėms skolinti ir jų pelningumui. Siekiant daryti nederamą spaudimą tam tikroms įmonėms, visų pirma mažmeninės prekybos ir transporto sektoriuose, buvo naudojami selektyvūs ir savavališki administraciniai patikrinimai, baudos ir leidimų nesuteikimas. Atrodo, kad veiksmingos teisių gynimo priemonės prieš savavališkas priemones, kurių imasi valdžios institucijos, nėra. Mažmeninės prekybos sektorius ir toliau susiduria su nenusipėjamomis taisyklėmis. Neatrodo, kad leidimų steigti parduotuves, viršijančias 400 kvadratinį metrų, ar daryti tokių parduotuvių pakeitimus, išdavimo sąlygos būtų skaidrios, o teisminės peržiūros galimybės yra abejotinos. Mažmeninės prekybos sektoriui taikomas mokestis neproporcingai apsunkina didesnes bendroves, neturinčias savo buveinės Vengrijoje. Vyriausybė dažnai naudoja savo galia atleisti sandorius nuo susijungimų kontrolės.

Tokių sandorių poveikis ekonomikai, konkurencijai ir bendrajai rinkai nėra vertinamas. Išimčių taikymo kriterijai nėra skaidriai nustatyti ir nėra oficialios procedūros tiems kriterijams ar pačiam sprendimui užginčyti. Dėl intervencijų išaugo valstybės ar valstybei palankių vietos savininkų dalis bankininkystės, telekomunikacijų, komunalinių paslaugų, žiniasklaidos, televizijos ir radijo transliavimo sektoriuose užsienio nuosavybės nenaudai. Remiantis vyriausybės narių pranešimais, panašių sandorių galima tikėtis draudimo, mažmeninės prekybos ir transporto sektoriuose, visų pirma dėl Budapešto oro uosto. Kyla pavojus, kad dėl sumažėjusio užsienio kapitalo ir praktinės patirties, visų pirma tokiuose didelės pridėtinės vertės sektoriuose kaip bankininkystė ir telekomunikacijos, bus apribotos Vengrijos galimybės didinti našumą ir diegti inovacijas;

- (38) Vengrijos energijos rūšių derinį suformuoja nafta ir dujos, kurios sudaro maždaug po trečdalį visos suvartojamos energijos. Branduolinė energija ir atsinaujinantieji energijos ištekliai atitinkamai sudaro 15 % ir apie 14 %. Vengrija ir toliau yra labai priklausoma nuo Rusijos iškastinio kuro ir branduolinės energijos, o jos pastangos mažinti priklausomybę nuo Rusijos yra lėtos. Tris ketvirtadalius šalies viduje suvartojamų dujų sudaro importas iš Rusijos. 2021 m. Vengrija ir „Gazprom“ pasirašė ilgalaikį dujų tiekimo susitarimą, o 2023 m. balandžio mėn. derybose buvo susitarta dėl jo dalinio pakeitimo, numatant galimybę įsigyti papildomų kiekių. Norint sumažinti priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro reikės imtis svarbių papildomų veiksmų, visų pirma stiprinti bendradarbiavimą su kaimyninėmis šalimis, prireikus ir infrastruktūros srityje, kad būtų užtikrinta prieiga prie alternatyvių iškastinio kuro šaltinių. Elektrifikavimas ir numatomos investicijos į energijai imlius pramonės sektorius padidins elektros energijos gamybos poreikį. Nepaisant pastaraisiais metais labai išaugusių saulės energijos pajėgumų, atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumų dalis vis dar yra viena mažiausių Sąjungoje. Vėjo elektrinių įrengimas buvo sustabdytas ir tikimasi, kad, panaikinus teisinius apribojimus, bus atnaujintas. Geoterminė energija išnaudojama nepakankamai. Dėl dažnai kintančios reguliavimo aplinkos kyla keletas iššūkių atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtrai. Be to, dėl ribotų elektros tinklo pajėgumų atsiranda didelių kliūčių atsinaujinančiųjų išteklių energijos prijungimui prie tinklo, o lankstumo sprendimų paklausos ir pasiūlos srityse trūkumas ir ribotas vartotojų įgalėjimas labai varžo švarios atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamybos plėtrą. Neoptimali integracija į Sąjungos balansavimo rinką taip pat reiškia neišnaudotą galimybę optimizuoti tinklą papildomiems atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumams;

- (39) Vengrija turi didelį energijos vartojimo efektyvumo potencialą, visų pirma gyvenamuosiuose pastatuose. Laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio mėn. iki 2023 m. kovo mėn. gamtinių dujų suvartojimas Vengrijoje, palyginti su dujų suvartojimo tuo pačiu laikotarpiu per ankstesnius penkerius metus vidurkiu, sumažėjo 20 % ir viršijo Tarybos reglamente (ES) 2022/1369¹⁶ nustatytą siektiną sumažinimo reikšmę (15 %), be kita ko, dėl viešajame sektoriuje taikytų priemonių ir namų ūkiams taikomos energijos kainų viršutinės ribos nustatymo sistemos dalinio pakeitimo. Vengrija skatinama toliau dėti pastangas, kad laikinai sumažintų dujų poreikį iki 2024 m. kovo 31 d. pagal Tarybos reglamentą (ES) 2023/706¹⁷. Vis dėlto, nepaisant pastarojo meto pokyčių, administracinė energijos kainų sistema vis dar neleidžia tinkamai veikti kainų signalams ir sukurti pakankamai paskatų taupyti energiją. Kainų viršutinės ribos vienodai taikomos visiems namų ūkiams. Dideles pajamas gaunantys namų ūkiai taip pat pasinaudoja subsidijuojama administracine kaina, nors mažas pajamas gaunančios šeimos dažnai gyvena mažesnio energijos efektyvumo namuose. Mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams skirtos tikslinės sistemos būtų veiksmingesnės tiek remiant pažeidžiamus namų ūkius, tiek taupant energiją;
- (40) kliūčių pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kyla dėl to, kad žaliajai pertvarkai esminės svarbos turinčiuose sektoriuose ir profesijose, įskaitant poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybos, diegimo ir techninės priežiūros sektorius, trūksta darbo jėgos ir įgūdžių. Siekiant sumažinti įgūdžių trūkumą ir skatinti įtrauktį į darbo rinką bei darbo jėgos perskirstymą labai svarbu turėti aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemas, atitinkančias kintančius darbo rinkos poreikius, ir tikslinių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonių. Siekiant pasinaudoti neišnaudota darbo jėgos pasiūla, šios priemonės turi būti prieinamos, visų pirma fiziniams asmenims ir sektoriuose bei regionuose, kuriuos žilioji pertvarka veikia labiausiai. Remiantis pateiktais duomenimis, 2022 m. Vengrijoje darbuotojų trūkumas buvo aktualus 31 profesijai, kuriai reikalingi specialūs su žaliaja pertvarka susiję įgūdžiai ar žinios. Tuo pat metu darbuotojų dalyvavimas mokymuose energijai imliose pramonės šakose gerokai sumažėjo ir dabar yra mažesnis už Sąjungos vidurkį;

¹⁶ 2022 m. rugpjūčio 5 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių (OL L 206, 2022 8 8, p. 1).

¹⁷ 2023 m. kovo 30 d. Tarybos reglamentas (ES) 2023/706, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/1369, kiek tai susiję su dujų poreikio mažinimo priemonių taikymo laikotarpio pratęsimu ir jų įgyvendinimo ataskaitų teikimo bei stebėjimo sustiprinimu (OL L 93, 2023 3 31, p. 1).

- (41) atsižvelgdama į Komisijos vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė¹⁸ atspindėta 1 rekomendacijoje;
- (42) atsižvelgdama į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2023 m. nacionalinę reformų programą ir 2023 m. konvergencijos programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos 1 rekomendacijoje. 1 rekomendacijoje nurodyta politika padeda mažinti pažeidžiamumą, susijusį su dideliu kainų spaudimu bei išorės ir viešųjų finansų poreikiais. 2 ir 4 rekomendacijos padeda įgyvendinti 1 rekomendaciją,

¹⁸ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Vengrijai 2023 ir 2024 m. imtis šių veiksmų:

1. Kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, valdžios sektoriaus deficitui mažinti panaudojant su tuo susijusias sutaupytas lėšas. Jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, užtikrinti, kad tokiomis paramos priemonėmis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją.

Užtikrinti apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribojant nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 4,4 %¹⁹.

Išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrinti veiksmingą dotacijų pagal Priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas.

Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinę laipsniško ir tvaraus konsolidavimo strategiją, kartu vykdant investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas, kad būtų užtikrinta apdairi vidutinės trukmės fiskalinė būklė.

Veiksmingai koordinuoti ir aiškiai atskirti makroekonominę politiką, kad būtų užtikrintas fiskalinis ir išorinis tvarumas. Laipsniškai panaikinti kainų ir palūkanų normų viršutinės ribas, kad būtų sumažintas iškreipiamasis poveikis ir sudarytos palankesnės sąlygos sklandžiam pinigų politikos perdavimui. Būsto sektoriaus paramos priemonės nukreipti į mažas pajamas gaunančius namų ūkius. Stiprinti vidutinės trukmės biudžeto sistemą, suderinti metinių biudžetų rengimą su biudžetiniais metais ir apriboti veiksmų laisvę vykdant metinius biudžetus.

¹⁹ Apskaičiuota, kad tai atitinka metinį struktūrinio biudžeto balanso pagerėjimą bent 0,5 % BVP 2024 m., kaip aprašyta 24 konstatuojamojoje dalyje.

2. Skubiai pasiekti reikiamas tarpines ir siektinas reikšmes, susijusias su teismų nepriklausomumo didinimu ir Sąjungos finansinių interesų apsauga, kad būtų galima greitai ir nuosekliai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Kuo greičiau užbaigti rengti skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima skubiai pradėti jį įgyvendinti. Tęsti spartų sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, užtikrinant glaudų papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu.
3. Didinti socialinės paramos sistemos, įskaitant bedarbio pašalpas, adekvatumą. Didinti galimybes pasinaudoti veiksmingomis aktyviomis darbo rinkos priemonėmis, visų pirma nepalankiausioje padėtyje esančių grupių galimybes kelti kvalifikaciją, ir užtikrinti veiksmingą socialinį dialogą. Gerinti reguliavimo sistemą ir konkurenciją paslaugų srityje, vengiant selektyvių ir savavališkų administracinių intervencijų ir specialiai pritaikytų teisės aktų, kuriais konkrečioms įmonėms suteikiamas nederamas pranašumas arba jos atsidurtų nepalankioje padėtyje, naudojimo, sistemingai tikrinant, ar verslo sandoriuose laikomasi konkurencijos taisyklių, ir mažinant neatidėliotinų priemonių taikymą, kad jos neviršytų to, kas tikrai būtina, laikantis bendrosios rinkos ir teisinės valstybės principų.

4. Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų išteklių energijos, įskaitant vėjo energiją, geotermine energiją ir tvarų biometaną, naudojimą, visų pirma supaprastinant leidimų išdavimo procedūras, kartu atliekant reguliarius poveikio aplinkai vertinimus ir sukuriant palankią ir nuspėjamą reglamentavimo aplinką. Laipsniškai panaikinti subsidijas iškastiniam kurui. Reformuoti energijos rinkos balansavimo taisyklės ir tarifų nustatymą, kad būtų galima padengti sąnaudas ir optimaliai naudoti tinklą. Prireikus atnaujinti elektros energijos infrastruktūrą, įskaitant tinklo ir kaupimo pajėgumus. Įvairinti iškastinio kuro importą, kad būtų gerokai sumažinta priklausomybė nuo Rusijos, be kita ko, stiprinant bendradarbiavimą su kitomis valstybėmis narėmis, be kita ko, kai reikia, infrastruktūros srityje. Didinti energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma pastatuose, ir toliau dėti pastangas mažinti bendrą dujų suvartojimą. Pakoreguoti dabartinę reguliuojamų energijos kainų sistemą, kad būtų skatinamas energijos taupymas, kartu teikiant tikslinę paramą mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams. Dėti daugiau politikos pastangų siekiant suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių ir kompetencijų.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
